

El Museu del Taulell posa en marxa un nou taller familiar dins el programa educatiu "Dissabtes de ceràmica".

ACTIVITAT: "HALLOWEEN O TOTS SANTS? El cementeri del Museu"

DESTINATARIS: Tots els membres d'una família

DATA: 31 d'octubre de 2026

HORARI: d'11.00 a 14.00 h

LLOC: Museu del Taulell «Manolo Safont»

Làpida de ceràmica. Museu del Taulell «Manolo Safont»

Dissabtes de ceràmica és una iniciativa de l'Ajuntament d'Onda que consisteix en tallers ceràmics per a famílies al Museu del Taulell els dissabtes al matí. Continuant amb una de les funcions principals del centre museístic: *la difusió de la cultura del taulell i la ceràmica, i l'educació entre els més menuts*, i amb el propòsit d'apropar el Museu a un públic divers, s'han programat activitats didàctiques en què puguen participar tots els membres d'una mateixa família. Els tallers es desenvolupen alguns dissabtes al matí d'11.00 a 14.00 h, amb l'objectiu que les famílies puguen aprendre juntes i gaudir d'una manera diferent.

La pròxima sessió està programada per al **dissabte 31 d'octubre**. Data d'especial rellevància al nostre territori, és la vigília de **Tots Sants**.

És una festa tradicional i molt popular dedicada al record dels avantpassats que se celebra el dia 1 de novembre i que està íntimament relacionada amb la festa de l'endemà, la del Dia dels Morts o Dia dels Difunts, el 2 de novembre. En molts llocs de la nostra comarca i a altres de la Comunitat Valenciana l'anomenen Dia d'Ànimes. La creença tradicional és que l'1 de novembre, els vius visiten els morts al cementeri, i el 2 de novembre, els morts visiten als vius. Esta festivitat és una de les més antigues en el món cristià. Per Tots Sants s'acosta el fred i els dies s'acurten a mesura que avança el calendari; i la natura, després de l'estiu, entra en una època de mort aparent. Per tot això, no és estrany que des de l'antiguitat moltes cultures instituïren el dia de record dels difunts entorn d'estes dates. Estos dies es fan visites als cementeris per retre culte als morts, amb una ofrena de flors a les tombes dels familiars.

Cementeri actual d'Onda

Algunes làpides de la col·lecció del Museu del Taulell. Provenients de l'antic cementeri d'Onda.

AL MUSEU TAMBÉ TENIM UN CEMENTERI. EL VOLS CONÈIXER?

Paral·lelament a les visites als cementeris, la festivitat de Tots Sants, també ha comportat l'aparició de certes formes de costumisme veïnal, com és l'estrena de peces d'abrigar, l'aparició de castanyeres als carrers, l'encesa de ciris o la venda de dolços característics, com els panellets de Tots Sants, que omplien els aparadors de les pastisseries.

Esquerra: Panellets de Tots Sants (dolços típics a tota la Comunitat Valenciana). Dreta: Ciris per guiar les ànimes.

Curiosa és la tradició d'encendre ciris a les cases, repartides per habitacions o a les finestres, per no oblidar els familiars difunts. Antigament, es creia que el foc i la llum ajudaven les ànimes a trobar el camí cap a casa i no perdre's en la foscor. A més, en ocasions, es deixava el foc de la llar encès perquè les ànimes pogueren escalfar-se.

Tots Sants és una data que barreja dos conceptes, d'una banda, és el dia en què es recorden els parents morts, i un dels dies màgics en què les ànimes en pena "poden fer-ne de les seues"; i, d'una altra, marca el començament de l'hivern, considerant-se com el punt de partida per a moltes tasques hivernals, com posa de manifest el refrany: "Per novembre, qui tinga llavor que sembre".

A més, la tradició cristiana aprofita esta data per a celebrar l'onomàstica de tots els sants, pretenent recordar a aquells que no tenen una festa especial durant l'any. Un sant és una persona que ha viscut de manera exemplar seguint els ensenyaments de Jesucrist i que es considera que ara viu a la presència de Déu al cel, al paradís. Al Museu també comptem amb un paradís particular amb una gran col·lecció de plafons sobre sants.

ET PRESETEM ALGUNS DELS NOSTRES SANTS...

Alguns exemples de la col·lecció de sants del Museu del Taulell.

Però la festa ha anat actualitzant-se al llarg dels segles i ha arribat als nostres dies amb modalitats diverses, destacant l'angloamericana de Halloween, nom que prové de la contracció de la traducció de vigília de Tots Sants: All Hallows' Eve. [All Hallows: Tots els sants; Eve: la nit d'abans].

Esta festa se celebra a [Irlanda](#) i a [Escòcia](#) des de fa molts segles. Van ser els immigrants irlandesos i escocesos qui van portar molts costums de Halloween a Nortamèrica i després, per influència estatunidenca, es va estendre a altres països europeus a finals del segle XX i principis del segle XXI.

Influència d'Irlanda i Escòcia a Nortamèrica.

https://es.wikipedia.org/wiki/Archivo:Waterdown_Public_School,_Ontario,_1928_halloween_costume.jpg

Les sèries i les grans produccions cinematogràfiques americanes, així com les noves plataformes televisives o les xarxes socials, han creat un món hiperconnectat que ha fet que les activitats més populars del Halloween americà hagen influenciat de forma notable en les societats europees. Fins al punt d'anar substituint els costums i la manera de celebrar esta data, portant en moltes ocasions a la desaparició dels rituals més autòctons, en benefici d'aquelles activitats nouvingudes que ens han impregnat de mala manera.

Entre les activitats més populars de Halloween es troba el «truc o tracte», assistir a festes de disfresses, tallar carabasses per a fer fanalets, encendre fogueres, fer bromes, visitar atraccions encantades, contar històries de por o a vore pel·lícules de terror.

Esquerra: fanalets a partir de carabasses típics als EUA. Dreta: Escena del «Truc o tracte».

«Truc o tracte» (trick-or-treating) és un costum habitual dels xiquets i xiquetes per Halloween als Estats Units. El dia 31 d'octubre a la nit, van disfressats de casa en casa, demanant caramels i llepolies, de vegades diners també, amb la pregunta Truc o tracte? La paraula «truc» (trick) implica una «amenança» de fer alguna trastada als propietaris de la casa o a les seues propietats si no els donen algun caramel. Es diu que esta pràctica té les arrels en la pràctica medieval del «mumming» a algunes parts d'Europa, que consistia en què per Tots Sants, persones emmascarades i disfressades que desfilaven pels carrers, entraven a les cases a ballar i jugar en silenci.

I TU DE QUÈ ERES, DE TOTS SANTS O DE HALLOWEEN?

PROGRAMACIÓ

Passarem UN MATÍ DE POR al Museu.

El pròxim **dissabte 31 d'octubre**, tots aquells que vos acosteu al Museu al matí (**d'11.00 a 14.00 h**), passareu un matí de por amb tot el que hem preparat per a celebrar Tots Sants.

Mitjançant un recorregut dirigit, en grups de 5 o 6 persones cada 10 minuts, i **adaptat a un públic familiar**, els participants podreu gaudir de diferents espais que reflexionaran sobre la mort i podreu conèixer algunes de les tradicions de Tots Sants més arrelades a la nostra terra, confrontant-les amb les més actuals i populars que ens ha imposat Halloween.

ESPAI 1. EL PARADÍS DEL MUSEU: Coneixerem la col·lecció del Museu sobre els plafons devocionals de sants i explicarem el significat de la festivitat de Tots Sants, els seus orígens i algunes tradicions d'esta festivitat.

ESPAI 2. EL CEMENTERI DEL MUSEU: Descobrirem la col·lecció de làpides del Museu i reflexionarem sobre la mort i sobre algunes creences i cultes en relació als difunts. També explicarem el recorregut que segueixen els taulells al magatzem del Museu.

ESPAI 3. EL PASSATGE DEL TERROR: Com no podia ser d'una altra manera, ens apropiem a les noves tendències de Halloween amb un espectacular passadís del terror amb personatges i escenografia propis d'esta festa. Estàs preparat?

* Advertència: Tot i estar adaptat a un públic familiar, pot generar por entre alguns participants.

ESPAI 4. TALLER DE CERÀMICA: En esta ocasió al taller de ceràmica elaborarem i decorarem la nostra làpida ceràmica. Amb un epitafi propi que ens definisca i així reflexionar sobre com ens agradaria que ens recordara la gent.

ESPAI 5. DEGUSTACIÓ DE PANELLETS: Per concloure el matí, tindrem l'oportunitat de degustar un dels dolços típics d'estes dates: els panellets de Tots Sants. Coneixerem també la recepta més tradicional.

Imatges del passatge del terror al Casal Jove d'Onda. 2025.

PER A APUNTAR-SE.

Les famílies que desitgen participar en la sessió podran fer la reserva telefònica cridant al Museu del Taulell (964770873) a partir del **dimarts 13 d'octubre** i fins a la vespra de la celebració de l'activitat o fins completar l'aforament permès; llavors s'obrirà llista d'espera.

Es faran passes cada 10 minuts i en cada passe podrà entrar un grup d'unes 10 persones. Al apuntar-se cal indicar la franja horària en que es vol fer la vista. El primer passe començarà a les 11 i l'últim a les 13:30 h, per això cal ser molt puntuals.

En aquesta ocasió l'activitat serà gratuïta per a totes les persones participants.

El programa "Dissabtes de ceràmica" també contempla la possibilitat que si les famílies aconseguixen reunir un grup de més de 10 persones, puguin concertar amb el Museu un taller familiar per a este grup en concret. Per a més informació consulteu amb el personal del Museu.

Esta programació contribuïx a consolidar l'extensa oferta educativa del Museu.

ALGUNS REFRANYS SOBRE TOTS SANTS.

El bon favar per Tots Sants s'ha de sembrar, i pel gener s'ha de cavar.

Per Tots Sants, les olives a les mans.

De Tots Sants a Sant Martí, sembra si vols collir.

Llaurada per Tots Sants mata la mala herba dels camps.

Per Tots Sants, sense trigar, trau l'arada a llaurar.

Per Tots Sants, tots els vins són sans.

Per Tots Sants, castanyes i caragols amb banyes.

Per Tots Sants, els camps verds i els cims blancs.

Per Tots Sants, pluja de tardor i de saó.

Per Tots Sants, castanyes; per Nadal, torrons; per la Pasqua, la mona, i tot l'any, bombons.

Per Tots Sants, monstres valencians

LA TRADICIÓ DELS PANELLETS DE TOTS SANTS.

Són una elaboració molt popular i molt antiga que fins i tot apareix a Les mil i una nits.

El seu origen és confús, però sí que tenim constància, a partir de referències escrites, que al **segle XVIII** van aparèixer les **primeres pastisseries** i va començar a haver-hi una elaboració i preparació de varietats. És a partir d'aleshores que la tradició és com la coneixem ara.

Pel que fa a la relació amb **Tots Sants**, hi ha debat sobre si són una evolució d'antics àpats funeraris celebrats després de la mort d'un familiar o si era un costum lligat a la benedicció de pans dipositats com a ofrenes a les tombes.

Per a Amadeu Carbó (folklorista), "estes menges formaven part dels **ritus i àpats funeraris** d'esta nit". En este sentit, posa èmfasi en l'origen etimològic de la paraula, que ve de "pa", i en els ingredients, que reforcen esta idea. "Tots els àpats de ritus funeraris que coneixem solen fer-se amb productes que són de **llarga durabilitat**, perquè ens porten una idea d'eternitat", com els panellets, considera l'expert.

"Els que es feien fa 100 anys eren **més contundents** i probablement **més grossos**, ara seríem incapaços de menjar-nos-els", conclou.

[\[https://www.rac1.cat/gastronomia/20241101/208450/per-que-mengem-panellets-castanyes-tots-sants-tradicio-origens.html\]](https://www.rac1.cat/gastronomia/20241101/208450/per-que-mengem-panellets-castanyes-tots-sants-tradicio-origens.html)

Variants de panellets de Tots Sants

LA RECEPTE:

Els panellets són uns pastissos menuts, generalment redons, fets amb una massa de sucre, ametla i moniato. Es complementen amb pinyons, ametla molta, coco, xocolata, etc. Hi ha tantes maneres de fer panellets com cases que en fan, però els més típics són els d'ametla i els de pinyons. No se n'ha arribat a aclarir l'origen exacte, però sembla que són hereus d'antics cultes funeraris que consistien a portar panets xicotets com a ofrena a l'església o a les tombes dels difunts en esta festivitat. A més, el fet que siguen aliments de llarga duració els lliga amb el concepte d'eternitat.

Coure el moniato al forn. Deixem refredar, li traiem la pell i l'aixafem amb una forquilla.

1. Barrejar el sucre, l'ametla molta i el moniato. Pastem amb les mans.
2. Fem boletes i decorem amb fruits secs: pinyons, ametlles, festucs... i altres ingredients: cacau en pols, codony, coco, una cirereta confitada...
3. Utilitzarem la clara d'ou per anar-nos mullant les mans per tal d'enganxar els pinyons i el rovell de l'ou per a pintar els panellets.
4. Enfornar a 180 graus, temperatura a dalt i a baix, fins que els panellets estiguen daurats.

